

תאריך עדכון: 20-7-18

שם ומספר הקורס: שיטות מחקר איכותניות

27708-01

סוג הקורס: שיעור

שנת לימודים: תשע"ט סמסטר: א היקף שעות: 2 ש"ס

א. מטרת הקורס (מטרות על / מטרות ספציפיות):

מטרת העל:

להציג את עקרונות המחקר האיכותני על מכלול שיטותיו. לאפשר לסטודנטים/יות לרכוש מיומנויות מתודולוגיות לתכנון עצמאי של מחקר איכותני.

מטרות ספציפיות:

הבנת הפרדיגמה הקונסטרוקטיבית
ניסוח מטרות מחקר ושאלות מחקר רלוונטיות לשדה הידע
תכנון ראיונות (מובנים, מובנים למחצה, וראיונות פתוחים), תצפיות (בשטח וברשת המקוונת) ואוטו אתנוגרפיה, ותכנון התערבות בשדה.
קבלת החלטות מחקריות ביחס למערך המחקר (בחירת האוכלוסייה, כלי המחקר, עבודת השטח ובחירת דרכי הניתוח).
ניתוח ועיבוד של טקסטים איכותניים- ניתוח ע"פ גישות שונות.
אתיקה מחקרית
כתיבה אקדמית כללים ושיטות.

ב. תוכן הקורס: (רציונל, נושאים)

במהלך הקורס יתוודעו הסטודנטים/יות למושגים מתחום המחקר האיכותני, על זיקותיהם לתחום הידע של יישוב סכסוכים וקונפליקט. במהלך השיעורים נלמד מהי הפרדיגמה הקונסטרוקטיבית, כיצד מנוסחת מטרה מחקרית ושאלות מחקר רלוונטיות? אילו כלים עומדים לרשות החוקר/ת האיכותניים, וכיצד מותאמת בחירת הכלי המחקרי ושיטת הניתוח למטרת העל המחקרית. בנוסף, נלמד כיצד מתבצעת עבודת הניתוח האיכותנית על צדדיה הפרשניים, ונחשף למודלים שונים של ניתוח איכותני. השיעורים מתוכננים ברמה

התיאורטית וברמה היישומית, היינו: עבודה מקבילה המשיקה בין הפן התיאורטי של מחקר יחד עם תכנון המחקר הלכה למעשה. אי לכך הסטודנטים/יות יתבקשו לבצע מטלות הגשה במהלך הסמסטר.

שיטת ההוראה: הרצאות פרונטאליות בליווי עזרים טכניים.

תכנית הוראה מפורטת לכל השיעורים:

שיעור 1: מה היא הפרדיגמה האיכותנית ובמה היא נבדלת מן הפרדיגמה הכמותית?

שקדי, א (2004). מילים המנסות לגעת: מחקר איכותני תיאוריה ויישום (עמ' 23-36). אוניברסיטת תל אביב: רמות.
שקדי, א (2011). המשמעות מאחורי המילים מתודולוגיות במחקר איכותני. (עמ' 18-83). אוניברסיטת תל אביב: רמות.
קסן ל, קרומר נבו מ. (2010). ניתוח נתונים במחקר איכותני. באר שבע: אוניברסיטת בן גוריון. (עמ' 1-19).
Creswell, J.W. (2013). *Qualitative Inquiry Research Design: Choosing among Five Approaches*. (Pp. 1-13). University of Nebraska: Sage.

שיעור 2: כיצד מגבשים החלטות ביחס לשדה המחקר מטרת המחקר ושאלות המחקר?

בשיעור זה נלמד כיצד מקבל החוקר החלטה בנוגע לשדה המחקר. ננסה להבין כיצד מנוסחות מטרות מחקר ושאלות מחקר. התייחסות זו תעשה תוך דגש מיוחד לתחום של יישוב סכסוכים. המושגים שינחו את הדיון יכללו שאלות כגון: איתור הצרכים שיש לצדדים השונים בסכסוך, מניעים המאיצים/משככים קונפליקט, שאלות של אמון וחוסר אמון מטעם מושאי הקונפליקט, אזורי השיח והתקשורת המשכללים אי הבנה של הצדדים בקונפליקט, הצרכים של הצדדים בסכסוך ועוד. כל השאלות יבחנו גם לאור יכולתם של חוקרים לבצע התערבויות בשטח לשם ביצוע שינוי חברתי.

Druckman, D. (2005). *Doing Research: Methods of Inquiry for Conflict Analysis*. Thousand Oaks, CA:

Sharan, B. M. (2009). *Qualitative Research: a Guide to Design and Implementation*. (Pp. 85-139). San Francisco: John & Wiley press.

שיעורים 3-4 תכנון מערך המחקר

נלמד כיצד מחליט/ה החוקר/ת לבחור את כלי המחקר, כיצד נעשה שימוש במאגר נתונים, סרטים דוקומנטריים, צילומים, ציורים יומני חיים ועוד. נלמד אילו שיקולים עומדים

לרשות החוקר/ת בבחירת אוכלוסיית המחקר, כיצד מתועדת האינפורמציה הנאספת מאוכלוסיית המחקר וכיצד מתקבלות החלטות ביחס להליך המחקרי.

Pruitt, D. G., & Kim, S. H. (2004). *Social conflict: Escalation, stalemate, and settlement*. New York: McGraw-Hill.

Patton, M.Q. (2002). *Qualitative Research & Evaluation Methods*. (3rd ed.) (Pp. 207-339). London: Sage Publication.

שעור 5- תכנון וביצוע ראיון

במהלך השיעור נלמד כיצד מנוסחות שאלות הראיון וכיצד מבוצע ההליך בפועל. כמו כן נדגיש סוגיות כגון: מידת מעורבות החוקר/ת בהליך הראיון, חשיבות ההקשבה הפעילה (Active Listening), הראפּו (Rapport) וגישת השיתוף (Sharing approach) במהלך הראיון.

שיטות לניתוח איכותני

בשיעורים הבאים ייחשפו הסטודנטים/ות לסוגי מחקר שונים הנכנסים תחת אצטלת המחקר האיכותני:

שיעור 6 ניתוח סיפר-ניתוח נרטיב ומחקר היוריסטי

נלמד מה הוא מחקר סיפר, מאפייניו יתרונותיו וחסרונותיו. כמו כן נלמד כיצד מתוכנן מחקר סיפר.

שקדי, א. (2011). המשמעות מאחורי המילים: מתודולוגיות במחקר איכותני- הלכה למעשה (עמ': 321-340). אוניברסיטת תל אביב: רמות.

גילת, ע. והרץ לזרוביץ', ר. (2010). "שיטה לראיון וניתוח סיפורי חיים המבוססת על הגישה הנרטיבית טיפולית". בתוך, קסן, ל. וקרומר נבו, מ. (עורכות). ניתוח נתונים במחקר איכותני. באר- שבע: אוניברסיטת בן-גוריון.

ליבליך, ע. (2003). סדר נשים (עמ' 129-146). ירושלים: שוקן.
צבר, בן-יהושע, נ. (2001). ג'אנרים ומסורות במחקר איכותני (עמ' 78-49). לוד: דביר הוצאה לאור.

קסן ל, קרומר נבו מ. (2010). ניתוח נתונים במחקר איכותני. באר שבע: אוניברסיטת בן גוריון. (עמ' 19-21).

תובל משיח, ר. וספקטור מרזל ג. (2010) (עורכות). מחקר נרטיבי: תיאוריה יצירה ופרשנות. ירושלים: מאגנס ומכון מופת.

ליבליך, ע. תובל משיח, ר. וזילבר, ת. (2010). "בין השלם לחלקיו, ובין תוכן לצורה". בתוך: קסן, ל. וקרומר נבו, מ. (עורכות). ניתוח נתונים במחקר איכותני. באר- שבע: אוניברסיטת בן-גוריון.

ליבליך ע. (2008). ערק לארוחת בוקר, תל אביב: הוצאת שוקן.

Holstein, J.A. & Gubrium, J.F. (2012). *Varieties of Narrative Analysis*

(Pp. 53-70). Los- Angeles: Sage.

מאפייני מחקר היוריסטי

במהלך השיעור נלמד מה הוא מחקר היוריסטי, מה הן מגבלות המחקר ומה הן יתרונותיו, וכיצד על חוקר היוריסטי לתכנן מערך מחקר הולם. בשיעור זה נדון גם בניתוח והסקת מסקנות במחקר היוריסטי.

Moustakas, C.E. (1990). *Heuristic Research: Designed Methodology and Applications* (Pp. 20-37). California: Sage Publication.

צאלח, כ. (2016). אז מה כבר קרה? אוטואתנוגרפיה של מיקרו אגרסיות על רקע גזע. תיאוריה וביקורת (46) 67-90.

שיעור 7 ניתוח שיח ומהו ניתוח שיח ביקורתי CDA:

נעמוד על מאפייניו של השיח, ונלמד מה ההבדל בין ניתוח שיח לדרכי מחקר איכותניות אחרות.

קופרברג, ע. (2010). "מודל ארבע העולמות לניתוח שיח אינטראקטיבי". בתוך: קסן, ל. וקרומר נבו, מ. (עורכות). *ניתוח נתונים במחקר איכותני*. באר- שבע: אוניברסיטת בן- גוריון.

שטיינברג, ש. (2010) ניתוח שיח בקבוצת קונפליקט". בתוך: קסן, ל. וקרומר נבו, מ. (עורכות). *ניתוח נתונים במחקר איכותני*. באר- שבע: אוניברסיטת בן-גוריון.

Van Dijk, T. (2000) (ed.). *Discourse as Social Interaction* (Pp. 64-92; 181-206). London: Sage.

שיעור 8- ניתוח תהליכים בקבוצות : השימוש בקבוצות מיקוד לצורכי מחקר

במהלך השיעור נדון במאפייני מחקר הנדרשים לשימוש בקבוצות מיקוד, ובקבוצות בכלל.

אבריאל-אבני, נ. וקייני, ש. (2010). ניתוח שיח קבוצתי במתודולוגיה של "אבולוציה סמיוטית". בתוך: קסן, ל וקרומר נבו-מ. (עורכות). *ניתוח נתונים במחקר איכותני*. (עמ' 193-211). באר- שבע: אוניברסיטת בן- גוריון.

Bloor, M., Frankland., M. T., and Robson K. (2000). *Focus Groups in Social Research* (Pp. 1-18). London: Sage.

Silverman, P. (2011). *Interpreting Qualitative Data* (Pp. 207-227). London: Sage.

שיעור 9- מחקרי פעולה ומחקרי הערכה

שיעורים אלו מוקדשים להבנת המושג "מחקר פעולה", כתכנית המשלבת תכנון איסוף וניתוח נתונים בכדי לבצע שינוי במציאות הקיימת. במסגרת השיעורים אנו דנים באיכויות הפרקטיות והיישומיות של המחקר.

צלרמאיר, מ. וטבק, ע. (2004). אנחנו נעשה את זה בינינו: איך מחקר פעולה בונה קהילה מקצועית לומדת במסגרת של עמיתות מכללה-שדה? תל אביב: מכון מופת.
צלרמאיר, מ. (2001). מחקר פעולה בחינוך: היסטוריה, מאפיינים, בקורת. בתוך: צבר – בן יהושע, נ. (עורכת). מסורות וזרמים במחקר האיכותי. לוד: דביר.

Rothman, J. (2012). *From Confrontation to Cooperation: Resolving Ethnic and Regional conflict*. Aria Publication. (Chapters 3-4).

Sharan, B. M. (2009). *Qualitative Research: a Guide to Design and Implementation*. (Pp. 237-265). San Francisco: John & Wiley press.

Clarke, A. (1999). *Evaluation research: Introduction to principles methods and practice*. London: Sage.

שיעור 10- נטנוגרפיה: שימוש בתוצרים מקוונים לצורך מחקר

במהלך השיעור, אנו עוסקים במחקרים אינטרנטיים, ומתוודעים למושג "נטנוגרפיה". כמו כן, נעסוק בשאלות כיצד ניתן לתחום את גבולות השדה המחקרי, כיצד מתמודדים חוקרים/ות עם סוגיות אתיות בעת ביצוע שימוש בפורומים וברשתות חברתיות, וכיצד מתבצע מערך ההסקות המחקריות מעבר לזמן ולמקום.

Markham, A. N. & Baym, N.K. (2009). *Internet Inquiry Conversation about Method* (Pp. 1-26). London: Sage.

Kozinets, R. (2002). The Field Behind the Screen: Using Netnography for Marketing Research in Online Communities. *Journal of Marketing Research* 39(1):61-72.

שיעורים 11-13 שיטות לניתוח איכותני במחקרים בתחום יישוב סכסוכים וניהול קונפליקטים

Coleman, P. (2006). Conflict, Complexity, and Change:

A Meta-Framework for Addressing Protracted, Intractable Conflicts—III.
Peace and Conflict: Journal of Peace psychology 12(4), 325-248.

Kukovic, S. (2014). International Mediation as a Distinct Form of Conflict Management. *International journal of conflict Management* 25 (1) 61-80.

Lakoff, G. (2004). *Don't Think of an Elephant! Know Your Values and Change the Debate*. White River Junction, VT: Chelsea Green.

Cobb, S., Laws, D. & Sluzki, S. Narrative Grammar: Exploring the "Rules of the game" in Negotiation Simulations. *Group Decision and Negotiation*.

מקור קריאה אינטרנטי: נדלה ב-22.10.14

http://www.academia.edu/4684027/Modeling_Negotiation_Using_Narrative_Grammar

שיעור 14- מפגשים אישיים

ג. חובות הקורס:

דרישות קדם:

אין

חובות / דרישות / מטלות:

מהלך השיעורים יתבקשו הסטודנטים להגיש מטלות .

חובת נוכחות בכל המפגשים.

מרכיבי הציון הסופי (ציון מספרי / ציון עובר):

20% הגשת המטלות:

עבודה מסכמת 80%